

Įsiklausymų: Lietuva auštant 2026-iesiems ataskaita 2026 01 06, MS Teams

Vedantieji: Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Agnė Mažvilaitė, Žilvinas Mažeikis

1 DALIS: DALIJIMASIS RŪPESČIAIS IR PATYRIM AIS

Šioje renginio dalyje „Įsiklausymų“ dalyviai buvo kviečiami įvardyti, pasidalyti ir nagrinėti savo patirtis įvairiuose socialiniuose vaidmenyse: dirbančių, bedarbių ar pensininkų; kaip religinių, politinių, kaimynystės, savanoriškų ar laisvalaikio organizacijų narių; taip pat iš šeimos ir bendruomenės narių perspektyvos. Ši renginio dalis buvo skirta reflektuoti renginio dalyvių „socialiniam“ arba „išoriniam“ pasauliui.

Renginyje, neskaitant 3-jų vedančiųjų, dalyvavo 9 asmenys (8-ios moterys ir 1 vyras). Virtualus renginys prasidėjo nuo techninio trikdžio (neįsijungė vedančiosios mikrofonas), kuris buvo greitai išspręstas. Pristačius užduotį stojo trumpa tyla.

Renginyje dalyvaujantis vyras pasiūlė pradėti tam, kuris dalyvauja ne pirmą kartą, pats paminėdamas, kad dalyvauja pirmą kartą. Po trumpos pauzės jis pats pradėjo kalbėti. Reflektuodamas praėjusius metus, kaip vieną įsimintiniausių įvykių Lietuvoje, įvardijo „didįjį spektaklį“ – Ignoto Adomavičiaus paskyrimą kultūros ministru. Toliau jis kalbėjo apie tai kaip apie „virtualų spektaklį“, kurį internetinėje erdvėje stebėjo „visa Lietuva“, aktyviai komentavo ir reagavo („vyko šitas farsas, kur rašo Ignotas kaip jis eina pas Prezidentą... tada komentuoja komentatoriai, atrašo paeiliui visi dalyviai... ir visa Lietuva nukeliama į tokį virtualų spektaklį, vykstantį tiesiai priešais tave. Ir tu turi galimybę stebėti kaip į tai reaguoja priešais tave sėdintys žmonės...“; „...vykstantį spektaklį stereo visos šalies mastu“).

Ši „spektaklio“ metafora buvo perimta grupės narių tolesnėje diskusijoje („tikrai viskas kaip koks spektaklis, viskas transliuojama ir komentuojama“) ir pradėta taikyti kitiems politiniams įvykiams („prisiminiau... Trump'o ir Zelenskio pokalbį... tada labai daug įtampos kėlė, kas įvyks, kai jie pasikalbės... tai apie tą transliaciją...“; „prisiminus <...> pokalbį tarp Zelenskio ir Trump'o <...> vakare Youtube pasileidi ir ten tiesioginė transliacija <...> taip lengva nuvykti į kabinetą, kuriame niekad nesu buvusi ir stebėti <...> įsitikinti, kad ne šventieji puodus lipdo“). „Politikos spektaklis“ tapo viena iš pagrindinių metaforų, apibūdinančių 2026-us metus, papildant ją kita metafora apie ledo skulptūrų tirpimą, simbolizuojantį valdžios melo dekonstravimą („sklaidėsi melo užsklanda“; „kaip ledo skulptūrų parkas, kurį sukuri ir kuris ištirpsta netrukus“), premjero Gintauto Palucko atsistatydinimą, naujos Vyriausybės formavimą, pokyčius koalicijoje, socialdemokratų ir Žemaitaičio „draugystę“, pilietinės visuomenės reakciją bei susivienijimą, nacionalinio transliuotojo (LRT) įstatymo pataisas Seime, kultūros protestus ir emocijų proveržį virtualioje erdvėje – „vidinio turinio išsiliejimą“. Pasakojimus lydėjęs emocinis fonas – nerimas, pyktis, nusivylimas ir bejėgiškumas, priklausomybės nuo valdžios,

kuria nepasitikima, jausmas, ypač kalbant apie politinius procesus, geopolitinę saugumo situaciją („ir kai jie [Trump'as ir Zelenskis] kalbėjo, toks priklausomybės jausmas labai stiprus, labai priklausai nuo tų žmonių, ką jie pasakys ir tuo pačiu priklausai <...> nuo žmonių, kuriais nepasitiki iš tikrųjų arba kuriais sunku pasitikėti, kurie sunkiai prognozuojami, <...> vieną sako, kita daro... tai jautėsi ir pasauliniu, ir Lietuvos mastu“; „kai rugsėjį balionai [iš Baltarusijos] pas mus pradėjo skraidyti <...> įstrigo mūsų krizių centro vadovo pasakymas, kad ne, čia nėra jokios hibridinės atakos, čia šiaip balionai skrenda <...> faktas, kad hibridinė ataka, rimta yra, kai pažeidinėja oro erdvę <...> ir paskui irgi neramu buvo pasidare, kai pradėjo stumti įstatymą dėl LRT, dėl visų LRT pataisų“; „matome aplinkui mes labai daug priklausomybės, kur sekame tuos įvykius, bet nebūtinai jaučiamės, kad turime daug galios, o įvykių vyksta labai daug <...> pasitikėjimas sukrutintas viduje“, „mes priklausomi nuo to, kas turi galią <...> nebėra čia kalbos apie vertybes <...> tas kelia baimę“; „visi kaip ir nepatenkinti, nes ką žiūri tame spektaklyje... tiek daug tokio šlykštaus tyčiojimosi, bet niekas ir nežino ką daryti ir bijo pasakyti“; „jaučiamės priklausomi, nes keli žmonės savo rankose sugeneravę tiek daug galios <...> ir negalim jiems įkąsti“).

Dalyviai dažnai apibūdino šiuolaikinę politiką kaip patiriamą ne tiek kaip prasmingą sprendimų priėmimo procesą, kiek kaip viešą afektų spektaklį, kuriame veikia „dėmesio ekonomika“ – kas valdo dėmesį, geba jį sukonzcentruoti į kurią nors temą, tas turi galią. Kartu ryškėjo ir pasyvios stebėtojo pozicijos patyrimas bei riboto poveikio jausmas, ypač mažos valstybės kontekste globalių galios centrų persiskirstymo procesų akivaizdoje („priklausomybės“ bazinė prielaida pagal W. Bion).

Diskusijoje nuosekliai skambėjo pasitikėjimo politiniais autoritetais ir demokratinėmis institucijomis nykimo tema. Nors dalyviai deklaravo paramą demokratinėms vertybėms, daugelis jų išreiškė gilų nusivylimą demokratijos veikimu praktikoje („Amerikos demokratiją laikėme kaip standartu <...> pasimatė demokratijos trūkumai“; „užsirašiau nusivylimą savimi ir požiūriu į demokratiją <...> kai išrenka žmonės valdžią, nu aš jau nebeturiu prieštarauti, išrinkom tai išrinkom, turim Amerikoje, turim Lietuvoje <...> bet kyla ambivalentiški jausmai, nes aš... prieštarauju“; „aš esu už demokratiją, bet kartu ir labai nusivylusi tuo, kas vyksta“; „kai viskas aprėpiamų duomenų, tai viskas kaip ir gerai, bet kai kompleksiščiau, tai ir nebeveikia ta demokratija“). Demokratija buvo patiriama kaip formaliai egzistuojanti, tačiau praradusi turinį – su didėjančia takoskyra tarp deklaruojamų vertybių ir realių veiksmų („Trump'as šiais metais labai aiškiai parodė, ko jis nori ir dabar yra dvi jėgos, kurios dalinasi pasaulį <...> kaip Stalinas su Hitleriu dalinosi pasaulį, taip dabar Putinas ir Trump'as“; „kaip dabar Trump'as nuėjo ir supakavo Maduro, tai man klausimas, o tai kuo Amerika skiriasi nuo Rusijos, jei gali kištis į kitos valstybės reikalus“; „pykčio ant Europos [Sąjungos], ant demokratijos, kai pati valdžia yra <...> viena šalis gali vetuoti, o kitos viskas, jau be galios <...> [esi] lyg ir stebėtojas, lyg ir dalyvis“, „Mūsų dabartinė premjerė, Ruginienė, kuri stebi balionų šou, <...> tai ją ji kalba yra <...> atsakomybės nusistūmimas nuo savęs“). Dėl to kyla įtampa, moralinis nuovargis, ambivalencija ir vidinis konfliktas tarp idealų palaikymo ir nusivylimo jų įgyvendinimu.

Skambėjo pasidalinimai, kad prie pasyvios stebėtojo pozicijos ir bejėgystės prisideda jausmas, kad virtuali erdvė susikalbėti nepadeda, yra skilusi į „balta ir juoda“ („tiek daug pykčio, suvedimo visko į juoda ir balta“, „yra Izraely pažįstamų žmonių, giminių, artimųjų, kurių vaikai išėjo į kariuomenę dėl to konflikto ir aš juos natūraliai pradėjau laikinti ir man Facebook'as pradėjo mėtyti <...> stovi vyrai ir laiko rankose baltą ryšulėlį – suprask, vaikas žuvęs, iš kur ten tie postai pas mane atsirado? <...> socialiniai tinklai yra pastatyti ant priešingų polių, ant poliarizacijos, kad sukelti įtampą, pritraukti dėmesio“; „21-as amžius,

technologinės galimybės neribotos, o mes vis dar neišsprendžiam sugyvenimo vienas su kitu klausimo“; „žmonės tuoj į Marsą kelsis, o mes vis dar gyvenam instinktų lygmeny, kas kieno žemę, naftą ar vandenį užgrobs“; „žmonės negali susitarti, į Marsą ruošiasi skristi... ir aš pagalvojau, kad į Marsą nuskristi turbūt yra lengviau negu susitarti <...> technologiniame kontekste“), socialinė medija dažnai išnaudojama imituojant diskusiją, kai iš tiesų ja naudojamosi poliarizacijai sukeliant afektus, valdant dėmesį ir telkiant galią („tikslas yra afektą sukelti<...> ir kažkas pradeda kalbėti <...> politikams nebereikia diskutuoti <...> klausimas, kur nukrypsta dėmesys“; „šiais laikais konkuruojame dėl dėmesio“).

Dirbtinio intelekto tapimas kasdienio gyvenimo dalimi dar labiau trina ribą tarp to, kas tikra, autentiška ir to, kas sukurta, yra melas, manipuliacija („dirbtinis intelektas pasidarė gyvenimo dalis <...> atsiranda poreikis ieškoti unikalių tekstų, unikalios minties, atskirti, kas yra tikra, o kas dirbtina“), o didėjantis informacijos srautas neleidžia įsigilinti, matyti bendro vaizdo, skatina atsiriboti („taip plačiai apmąstančios sistemos [nėra], ji per lėta“; „tai yra meta duomenys ir juos apdoroti nu... tarkim tokiam paprastam žmogiškam pokalby... [neįmanoma]“, „informacijos kiekis, srautas auga aplinkui ir visas įvykių srautas auga aplinkui, daugelis žmonių nebepajėgia <...> suvokti“; „nebėr šansų man suvokt kažką vienai“; „tai nebėra aptarinėjimo objektas su man brangiais žmonėmis“; „pastebiu darbe, kad kolegos atsiriboja nuo per didelio informacijos kiekio <...> tai ne mano darbas“).

Šioje diskusijos dalyje užgimė kita, viltį teikianti ir vėliau pagrindine tapusi renginio metafora – sutartinės. Simbolis diskusijose buvo naudojamas kaip iliustracija, kad realiaame, fiziniame gyvenime, galima sutarti, yra galimybė susikalbėti išlaikant skirtingumą, polifoniją („turėjau tokį iššūkį – 19-ika žmonių, 4-ių kartų... susitikome per Kalėdas tyrant tai tokiai atmosferai <...> iš tikrųjų buvo nerimas kaip čia dabar bus, kaip išsilies žmonės <...> bet viską pavyko suvaldyti ir žinote per ką? Per sutartines! Ir toks vaibas buvo pagautas, ir kompanijoje keturios kartos, ir vokietis, ir anglas...“; „ir visi lyg tai skirtingai <...> ta polifonija, bet ritmas tokį vaibą sukūrė <...> koks gėris mums pavyko <...> viltį suteikia“; „kur šiemet einu <...> labai daug kur, viena iš dalių buvo sutartinių <...> kur ir atskirai, ir kartu gali būti, sutarti, taikos norą <...>“). Šis simbolis dalyviams teikė viltį, harmoniją, bendrumo ir rezistencijos jausmą („sutartinės suburia labai daug žmonių <...> mes turim rezistencijos įrankį labai fantastišką, kur galim išlaikyti bendruomenę vienas su kitu susijusią, patiriančią gyvo buvimo kartu prasmę“).

Tuo metu grupėje įvyko sutartinės enactment'as – keli asmenys pradėjo kalbėti vienu metu, bet pagarbiai tai išsprendė be moderatorių įsikišimo. Po šio įvykio diskusijoje padidėjo nuomonių įvairovė, įsitraukė nauji dalyviai, pasikeitė tema – pradėta kalbėti, kad „ir Rusijoje gyvena žmonės“, laukiama Ukrainos ir Rusijos karinio konflikto pabaigos, svarstoma, koks turėtų būti susitaikymas („karo pikas <...> o kaip toliau, kas į tą susitaikymą? Kokie tie taikymosi ženklai?“, „visur yra žmonės, tiesiog žmonės <...> nežiūrint, koks tas politinis kontekstas“). Tuo pačiu didėjantis nusivylimas politikais ryškina asmeninę atsakomybę piliečiui („ne šventieji puodus lipdo <...> reikia pačiam eiti į gatvę ir kalbėti ko tu nori <...> kad kažkas pasikeistų“). Šioje vietoje grupė perėjo nuo „priklausomybės“ bazinės prielaidos prie labiau depresinės pozicijos – reflektavimo, kokią galią turi piliečiai sociume, pastebėjimų, kad kitas gali būti ir pavojingas, ir žmogiškas. Vienas grupės narys pastebėjo, kad dauguma karų pralaimimi dar iki karo, todėl svarbus vidinis nusiteikimas, pasiruošimas. Grupė pradėjo kalbėti apie nerimo perdirbimą į veiksmą: stojimą į Šaulių sąjungą, pasitikrinimą, kokie yra algoritmai nelaimės atveju, sąmoningas pastangas neperpildyti psichinės talpyklos apribojant

emocinės informacijos srautą.

Tuo pačiu buvo reflektuojama, kad grėsmės diskursu gali būti naudojama, o net tokie pilietinei visuomenei palankūs reiškiniai kaip kultūros protestas, LRT protestai irgi bandomi paveikti įvairių interesų grupių („*kai kilo klausimas dėl LRT, tai mano akim žiūrint išryškėjo interesų klausimai <...> kurie buvo pakišti po grėsmės klausimais <...> gražiu protestu buvo pasinaudota interesų grupių*“). Svarstoma istorinė perspektyva, poreikis apsispręsti dėl veiksmo neturint pilnos informacijos („*teisingos pradinės informacijos spręsti šitą uždavinį aš nu neturiu*“, „*jei sėdėsi ir bandysi suprasti tą kompleksiskumą, tai ir tampa tas abejingas, atsitraukęs, supratinėjantis, bet nesiimantis veiksmo <...> vyksta protestas ir tu turi apsispręst – eisi ar neisi, ir tu pasirenki ir kartais nežinai iki galo, juoda - balta vis tiek atsiranda*“, „*suprasti sunku, bet sėdėti ir bandyti suprasti irgi nėra prabangos*“), nusivylimas valdžia ir demokratija („*tai tokie žmonės tuos puodus lipdo?*“), asmeninės refleksijos ir atsakomybės poreikis, tuo pačiu pastebint, kad kai kurioms visuomenėms grupėms – ypač jaunimui ir senjorams – tai sunku („*už mane dvigubai jaunesni žmonės nepajėgia pavežti šito informacijos kiekio, kurį jiems užkrauna aplinka <...> čia aš kalbu apie tuos, kurie yra išsilavinę <...> o tiems, kurie yra iš praeities, mažesnių <...> gebėjimų, jiems yra apskritai nesuvokiamas informacijos kiekis <...> jie negeba diskutuoti argumentais, nes jų neturi*“).

Vėliau reflektuojama vertybių tema, pastebint, kad politikoje egzistuoja deklaratyvios vertybės, kurios pasikeitus situacijai greitai griūna, todėl asmeninis apsisprendimas ir veiksmas, ribų nusistatymas yra kaip būdas saugoti vertybes ir bendruomenę („*Amerikos strategija <...> pasakojo, kad Europa praranda visas vertybes... <...> tai kas tas vertybes apibrėžia <...> tai kas, jei Europa nebeturi vertybių, tai kas jas turi? <...> tuo tarpu man iš Rusijos rašo, kad pas mus tai viskas gerai, viskas gerai*“; „*įstojau į Šaulių sąjungą <...> jeigu karas, kad mano smegenys turėtų algoritmus kaip veikti, ką daryti, o visą kitą informaciją atmetu <...>*“; „*susitaikymas su realybe, kad pasaulis yra toks ir klausimas, o ką aš galiu padaryti, kuo aš galiu būti tame pasaulyje*“, „*vaikai [mokykloje] gavo užduotį apie vertybę... laisvę... ir kiek daug yra <...> kontraargumentų <...>, kas man yra laisvė, mano vaikui ar mano šuniui, kuris laisviausias jaučiasi prikabinęs prie pavadėlio, nes penkis metrus gali nueiti į šalį pauostinėti, o jeigu tu jį paleisi, jis šalia ir nei metro į šoną... ir kas ta laisvė Europos mastu, Amerikos... kažką užgrobti, pagrobti ir tapti didesniu sau, ar vidinė laisvė <...> ir norisi su sutartine sutarti, kas mums ta laisvė yra*“).

2 DALIS: PAGRINDINIŲ TEMŲ ĮVARDINIMAS

Antroje renginio dalyje buvo siekiama kolektyviškai įvardyti pagrindines pirmoje dalyje iškilusias temas. Dalyviai dirbo 3-ose grupėse.

Tema 1: PRIKLAUSOMYBĖ, GALIA IR „POLITIKOS SPEKTAKLIS“

Politika patiriama ne kaip sprendimų priėmimas, o kaip nutolusi, nekontroliuojama galia, kuria nepasitikima arba kaip emociškai įtraukiantis viešas galios performansas. Piliečiai jaučiasi esantys stebėtojų vaidmenyje. Stiprus priklausomybės nuo autoritetų jausmas, virsta pykčiu ir autoritetų nuvertinimu. Piliečiai jaučia nusivylimą politikų vertybėmis, išgyvena lyderystės ir autoritetų krizę, patiria demokratijos ribotumą. Europos ir Lietuvos rolė patiriama kaip priklausanti nuo pasaulio galios centrų (JAV, Rusijos, Kinijos) dinamikos. Psichodinamiškai tai primena priklausomybės („dependency“) bazinę prielaidą.

Tema 2: INFORMACIJOS GAUSA, TECHNOLOGIJŲ VYSTYMASIS IR POLIARIZACIJA

Dirbtinio intelekto technologijų vystymasis sąlygoja netikrumą, poreikį nuolat diferencijuoti tarp tikro ir „panašaus į tikrą“, tačiau nepaisant to DI jau tapo kasdienybės dalimi. Jaučiamas informacijos perteklius, jos kompleksiskumas ir to sukeliamas nuovargis. „Dėmesio ekonomika“ ir „afektų politika“ - dar viena galios apraiška, o socialiniai tinklai prisideda prie visuomenės poliarizacijos. Socialinė poliarizacija stiprėja, nes informacijos perteklius peržengia individų psichikos galimybes ją apdoroti. Tai skatina gynybinį supaprastinimą ir atsiribojimą asmeniniame lygmenyje, o socialiniame lygmenyje - susiskaldymą.

Tema 3: VERTYBĖS, DEMOKRATIJA IR VIDINĖ ĮTAMPA

Žmonės ilgisi vertybių, nori jų patvirtinimo veiksmais, bet politikai jas ignoruoja. Politikų elgesys sukelia piliečių nusivylimą demokratija, jos netobulumo pamatymą, pasipiktinimą politikų vertybių devalvacija. Kyla vidinis konfliktas: kaip būti už demokratiją, jei nuolat ja nusivili? Psichodinamiškai tai panašu į nuvertinimo procesą, kai autoritetai ir sistemos susitapatina (identifikuojasi) su projekcijomis.

Tema 4: ASMENINIS RYŠYS IR „SUTARTINĖS“ KAIP ALTERNATYVA

Globalios bejėgystės akivaizdoje atsiranda poreikis veikti lokaliai, taip pademonstruoti ištikimybę savo vertybėms ir kurti ryšį su artimiausiais (šeima, gimine, bendruomene), siekiant atgauti kontrolę ir prasmės pojūtį. Dalyviai kalba apie asmeninės atsakomybės prisiėmimą, įsigalinimą ir perėjimą nuo virtualaus „viešo spektaklio stebėjimo“ prie veiksmo fizinėje erdvėje (stojimas į Šaulių sąjungą,ėjimas į protestus), galimybę telktis į viltį teikiančias mirko-erdves (šeima, artimi santykiai). Sutartinių metafora grupėje simbolizuoja polifoninį sutarimą, kaip galimybę išlaikyti skirtumus bendrume, būti kartu išvengiant susilieimo ir vienos galios, nuo kurios reikėtų priklausyti, dominavimo.

3 DALIS: ANALIZĖ IR HIPOTEZĖS FORMULAVIMAS

Trečioje renginio dalyje dalyviai dirbo su informacija, gauta iš 1 ir 2 dalių, siekdami kolektyviai identifikuoti tiek sąmoningas, tiek nesąmoningas pagrindines dinamikas, kurios tuo metu gali būti dominuojančios, bei suformuluoti hipotezę, kodėl jos galėtų vykti būtent tuo momentu. Čia dalyviai labiau dirbo su tuo, ką galima būtų pavadinti jų „psichine“ arba „vidine“ erdve: kolektyvinėmis idėjomis ir mąstymo būdais, kurie tiek lemia, kaip jie suvokia išorinę realybę, tiek formuoja jų veiksmus reaguojant į ją.

Šioje, hipotezės formulavimo, dalyje, grupė savo hipotezę patvirtino veiksmu („enactment“), kuomet bejėgiškumas ir nusivylimas valdžia buvo suprojektuotas į vyro kalbą, o kelios dalyvės „sutartinių būdu“ pradėjo konfrontuoti simbolinei renginio „valdžiai“ – pagrindinei vedančiajai, į kurią buvo suprojektuotas grupės pyktis. Vėliau grupei pavyko grįžti prie pagrindinės užduoties. Diskusijos metu dalyviai atvirai reiškė emocijas – pyktį, nerimą, liūdesį, bet ir viltį. Nors pasitaikė konfrontacijos ir nesutarimų, grupė demonstravo gebėjimą grįžti prie refleksijos, išbūti ambivalencijoje ir sieti asmenines patirtis su platesniais socialiniais procesais.

Analizė: Esama reikšmingo neatitikimo tarp šiuolaikinės socialinės ir politinės realybės kompleksiskumo ir individų kolektyvinės psichinės gebos tai suprasti ir suvaldyti. Politika patiriama kaip nenuspėjama, nekontroliuojama ir tolima, kas įstumia piliečius į stebėtojo poziciją, kai individai lieka emociškai įtraukti, bet bejėgiai ką nors keisti.

Psichodinamiškai tai pasireiškia kaip priklausomybė nuo autoritetų ir sistemų, į kurias projektuojamos viltys dėl nuoseklumo, apsaugos ir stiprių vertybių. Tačiau tuo pat metu šiais autoritetais yra nepasitikima, nuolat patiriamas nusivylimas, todėl priklausomybė greitai virsta deidealizacija, o kartais – nuvertinimu, pykčiu ir cinizmu.

Technologijos (DI, socialiniai tinklai) šį procesą sustiprina. Informacijos perteklius viršija individų gebėjimą ją apdoroti, skatindamas gynybinį supaprastinimą ir skėlimą į „juoda-balta“. Vietoje to, kad padėtų įsitraukti ir dalyvauti piliečiams, virtuali erdvė fragmentuoja prasmę ir stiprina emocijas, kurdama „politinio spektaklio“ pojūtį.

Nuolat pasikartojantis deklaruojamų vertybių (demokratija, skaidrumas, solidarumas) ir realybės neatitikimas griauja pasitikėjimą tiek Lietuvos, tiek kitų demokratinių valstybių valdžia. Tai sukelia politinį nepasitenkinimą, moralinį nuovargį, nusivylimą ir atsitraukimą.

Susidūrus su šia globalia bejėgyste, atsiranda kompensacinis poslinkis į mikrobendruomenes. Individai ieško saugumo, prasmės ir įtakos mažose, įkūnytose ir asmeniniu santykiu patikrintose erdvėse. Sutartinės metafora simbolizuoja šį poslinkį: tai bendrystės būdas, leidžiantis išlaikyti įvairovę be susilieimo ir suvienodėjimo, tarpusavio priklausomybę be dominavimo, dalyvavimą dalinantis galia. Šios mikrobendruomenės veikia kaip psichinės talpyklos (angl. „container“), atkuriančios tarpusavio priklausomybės ir autonomijos jausmus.

Žmogui ieškant prasmės, šiuo metu ją lengviau rasti asmeniškose, neperkrautose informacija, politika nepersunktose, nevirtualiose (įkūnytose) santykių formose.

Hipotezė: Šiuolaikinis politinis ir socialinis gyvenimas patiriamas kaip emociškai įkrautas spektaklis, o ne kaip pilietinio dalyvavimo erdvė. Nenutrūkstantis informacijos apie globalius, nacionalinius ir lokalius įvykius srautas sukuria bejėgystės jausmą ir viršija individų gebėjimą kurti prasmę. Bejėgystės jausmas virsta agresija, poliarizacija ir atsitraukimu nuo makrosistemų į mikrobendruomenes arba įkūnytą (angl. „embodied“) santykį, kurie gali suteikti saugumą, nuoseklumą ir autonomiją.

Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Agnė Mažvilaitė, Žilvinas Mažeikis

Vilnius, 2026 02 01